

تخریب ساختمان پلاسکو، دی‌ماه ۱۳۹۵

Lessons Learned for Plasco Building Collapse, Jan 2017

توصیف مخاطره

آتش‌سوزی ساختمان پلاسکو به‌عنوان اولین نماد مدرنیته در ساعت ۷:۵۸ دقیقه صبح پنج‌شنبه ۳۰ دی‌ماه سال ۱۳۹۵ شروع گردید. اولین تیم آتش‌نشانی بعد از ۲ دقیقه به صحنه حادثه رسید. حدود ساعت ۹ صبح و با تلاش آتش‌نشانان، آتش مهار گردیده و آتش‌نشانان شروع به لکه‌گیری حریق نمودند. با کاهش میزان آتش در ساختمان، علیرغم هشدار تیم‌های پاسخگو، تعدادی از کاسبان ساختمان، جهت خروج مدارک و وسایل قیمتی واحدهای خود به ساختمان وارد شدند. متأسفانه پس از مدتی، مجدداً شعله‌های آتش روشن و به سایر طبقات سرایت کرد. نهایتاً، پس از حدود سه و نیم ساعت، به دلیل طولانی شدن مدت آتش‌سوزی و انفجارهای انجام شده در داخل ساختمان علیرغم تمامی تلاش‌های انجام‌شده توسط آتش‌نشان‌ها، حدود ساعت ۱۱:۳۰ کل ساختمان به‌صورت عمودی تخریب گردید. بعد از تخریب کامل ساختمان فراخوان اعضای ستاد مدیریت بحران شهر تهران انجام و اولین جلسه ستاد در ساعت ۱۳:۳۰ در محل حادثه تشکیل شد. عملیات مقابله از جمله عملیات امداد و نجات و آواربرداری شروع گردید. عملیات پاسخ در تاریخ ۸ بهمن پایان یافت. با توجه به اهمیت موضوع و به منظور بررسی علت حادثه و چگونگی عملکرد سازمان‌های مربوطه، کمیته‌ای علمی با دستور ریاست جمهوری تشکیل شد.

پیامدهای حادثه

بر اساس آخرین گزارش‌های مرکز اورژانس کشور، در اثر این حادثه ۲۲ نفر جان خود را از دست دادند، که از این تعداد ۱۶ نفر آتش‌نشان بوده و ۶ نفر نیز از کسبه و کارکنان این مجتمع ساختمانی بودند. به دنبال وقوع این حادثه و از دست رفتن این تعداد از آتش‌نشان‌ها، روز دوم بهمن از سوی دولت، عزای عمومی اعلام گردید. همچنین در اثر این حادثه ۲۳۵ نفر دچار آسیب شدند که ۱۸۰ نفر در محل درمان شده و ۵۵ نفر جهت درمان به بیمارستان منتقل شدند. برآوردهای اولیه حاکی از ۱۵۰۰ میلیارد تومان خسارت اقتصادی می‌باشد، لازم به ذکر است، تنها یک‌چهارم از واحدهای صنفی مستقر در این مجتمع، بیمه حوادث داشتند. همچنین سه هزار نفر به دنبال وقوع این حادثه، بیکار شدند، که تنها نیمی از افراد، بیمه بودند. این حادثه پیامدهای روانی بسیاری برای آتش‌نشان‌ها و خانواده‌هایشان و کسبه و کارکنان مشغول به کار در این مجتمع ایجاد کرد. پیامدهای اجتماعی زیادی در جامعه و بخصوص در فضای مجازی به دنبال وقوع این حادثه ایجاد شده است.

درس آموخته‌ها

- این حادثه نشان داد که میزان درک خطر حوادث و سوانح توسط مردم به اندازه کافی وجود ندارد.
- بعضی از قوانین مربوط به ایمنی شهری مربوط به بیش از یک قرن گذشته می‌باشد که بازنگری آنها باید در دستور کار مسئولین قرار گیرد.
- دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های مربوط به ایمنی و مدیریت بحران باید با جدیت پیگیری، تصویب و ابلاغ گردد.
- در زمان عملیات پاسخ به هر حادثه‌ای لازم است از هرگونه مترجم یابی، سیاسی کاری و اتهام زنی و علت‌یابی پرهیز نمود و فقط بر عملیات پاسخگویی تمرکز نمود.
- ساختمان‌های آسیب‌پذیر متعددی در نقاط مختلف کشور از جمله شهر تهران وجود دارد که بیمه لازم برای جبران خسارات احتمالی را ندارند. به نظر می‌رسد اجباری شدن بیمه آتش‌سوزی و حوادث باید در دستور کار این سازمان‌ها مسئول قرار گیرد.
- پاسخ‌گویی به چنین حوادثی از سوی سازمان‌های امدادی نیازمند برنامه‌ریزی، کارکنان آماده و تجهیزات بروز و کارآمد می‌باشد. لذا می‌بایست پشتیبانی‌های مالی و اداری لازم به‌منظور آماده‌سازی هرچه بهتر این سازمان‌ها انجام گردد.
- هماهنگی و مشارکت مؤثر در مدیریت حادثه نیازمند ساختارهای از قبل تدوین شده و تمرین شده فرایند فرماندهی حادثه شامل ساختارهای هماهنگی و فرماندهی می‌باشد.
- در این حادثه بسیاری از مسئولین کشوری و محلی در این حادثه حضور یافتند که شاید حضور آنها فرایند مدیریت حادثه را مختل می‌نمود. لازم است برنامه حضور افراد خاص در حوادث تدوین و تمرین گردد.
- لازم است برای مدیریت هادیا و هم چنین افراد داوطلب امدادسانی برنامه مشخص و معینی وجود داشته باشد.
- با وجود مشخص شدن سخنگوی سامانه فرماندهی حادثه و حضور تمام وقت خبرنگاران در طول مدت عملیات، اما شاهد شایعات فراوانی در مورد علت و نحوه مدیریت حادثه بودیم. تدوین و اجرای برنامه مدیریت رسانه‌ها از ضروریات مدیریت حوادث مشابه در کشور می‌باشد.

پیام‌های کلیدی برای ایرانیان

- زندگی و کار در محلی امن، حق اساسی هر شهروندی می‌باشد. دست‌یابی به این حق، وظیفه تک‌تک افراد و مسئولین جامعه می‌باشد.
- درک ناکافی یا نامناسب از خطر حوادث احتمالی، می‌تواند در زمان کوتاهی، محل زندگی و تفریح را به کوهی از مخاطرات ناگوار برای مسئولین و مردم تبدیل کند.
- به‌عنوان یک اصل، همیشه پیشگیری بهتر از درمان است، لذا برنامه‌ریزی به‌منظور پیشگیری از چنین مخاطراتی از سوی سازمان‌های متولی می‌تواند منجر به کاهش هزینه‌ها گردد.
- حادثه برای ما هم اتفاق می‌افتد، بنابراین می‌توانیم با استفاده از خدمات بیمه‌ای، پیامدهای این گونه رخدادها را کاهش دهیم.
- باز بودن مسیر عبور ماشین‌های امدادی، می‌تواند جان ما و سایر هم‌وطنان را نجات دهد. لازم است در صورت شنیدن صدای آژیر ماشین‌های امدادی در سریع‌ترین زمان ممکن مسیر را برای عبور آنها باز کنیم.
- رفتارهای ما در فضای مجازی می‌تواند پیامدهای ناگوار بیشتری نسبت به فضای واقعی داشته باشد. قبل از قرار دادن هر پیامی در فضای مجازی به پیامدهای آن برای خود و دیگران فکر کنیم.

تهیه‌کنندگان: علی اردلان، وحید قنبری، رضا عباس‌زاده، عباس استاد تقی‌زاده، جواد بابایی، محبوبه رحیمی، فروغ السادات سیدین

رویکرد پیش فعال نظام سلامت به کاهش خطر بلایا

